

Opponencia
Somogyi András
Casa Catalá – Katalán Kultúra Háza
című diplomamunkájához

A közeli horgászboltba kellett elmennem damilért („A legvastagabb damiljúból szeretnék kérni egy tekercest. – Pontyozó zsinór? Vagy tengerbe lesz? – Legyen a tengeri. Tulajdonképpen csak a fények miatt kell...”). Odakint ragyogó a napsütés, letekerek pár métert, lazán ujjaim közé fonva az ég felé tartom, csillog, ragyog, vakít. Eszembe jut az egykor felbecsülhetetlen kincsként őrzött zsebpeca készlet. Visszatekerem a zsinórt, elteszem. Zsebtenger.

A ház, talán nem csak a damilból szőtt homlokzat mellől nézve, mintha leginkább a határokról és az átmenetekről szólna, e két fogalom köré épített olvasatban a terv több léptékben is jól körüljárható.

A FUNKCIÓ

Egy másik világ, egy másik kultúra jelenik meg egyszer csak Budapesten. Minden mássága ellenére helyet keres és talál magának. Befészkelődik, kapcsolatokat épít, idomul, reagál. Nem zárvány, hanem kibomló csomag (egy gazdag külföldi rokon ajándéka). A helyszínválasztás tökéletes: a Palotanegyed apró klasszicista házát a felismerhetetlenségig belepő, ellentmondásos építészeti minőségű Darshan Udvar telke, a szórakozóhely fröccsentett műanyag Buddha-szobrainak, dézsában álló leandereinek, ideiglenesből örök életűvé vált polikarbonát- és nádtetejeinek, valamint kínosan erőltetett mozaik felületeinek emléke közt.

A VÁROS

A terv helyesen értékelve szerepét nem hoz létre önkényes térbővületet a Krúdy Gyula utcában, nem akar versenyre kelni a Mikszáth Kálmán és Lőrinc pap terekkel. A lehető legfinomabb fátylat használja, mégis jól észrevehető határt szab, hogy udvar jöjjön létre, nem pedig az utcához esetlegesen kapcsolódó tér. Amilyen tisztelettudó kifelé, befelé annál szabadabb. Felfedezi a tömbbelső apró átjáróját, észreveszi, ahogy a jelenlegi tetőterasz felett a szomszéd udvarok ecetfái átkandikálnak a szűk hasítékokon, határt sért. Megtalálja párját a Baross utca méltatlanul elhanyagolt házában, pár gondolat erejéig eljátszik a lehetőséggel: mi lenne, ha eltűnnének a telekhatárok. Vajon hogyan reagálhatna a másik ház erre az egészen új viszonyrendszerre?

A HÁZ

Az épület által el nem foglalt tér, az udvar legalább olyan fontos, mint az egyszerű, keskeny tömeg. A nyitott köztér és a zárt intézményi tér összeszövődése gyakorlatilag a terv lényege, számomra ebben rejlik legerősebben kötődése a katalán kultúrához. Hasonló hangulat gyakran már egy erzsébetvárosi gangon állva is megérinti az embert, az arány itt azonban nagyvonalú és végiggondolt. Az emeleteken négy híd nyúlik a szomszédos tűzfal felé, rajtuk négy apró kert kerül majdnem érintésnyi közelségbe egymáshoz. Ez az erős, öntörvényű struktúra az utca szintjén megszakadni látszik, itt a műterem intimebb világába vezető süllyesztett tér őrzi az egykori ház udvarának emlékét. A két gesztus mintha elválna egymástól, ezt látom a választott anyagokon is: a cementlapoktól színes lenti világ számomra érzékenyebb helyi átirata a katalán hangulatnak, mint a már-már közhelyes színes üvegmozaik burkolat a hidak alsó felületén. Vajon valóban választani kell a kettő közül?

Úgy tűnik, mintha a terv egyúttal a tervezettség és tervezetlenség viszonyát is kutatná. Mintha szívós munkával, maga is inkább ösztönösen, semmint tudatosan, a spontán festőiségét és részletgazdagságát próbálná újraképezni. A ház alakulásának több fázisában, gondolatában, gesztusában is ott rejlik a lehetőség egy jóval képletszerűbb, szikárabb, egyszerűbb ház létrehozására. A rövid beszélgetésünk közben megismert következetesen kutató, precíz alkotói magatartás, az e mögött jól tapintható érzékenység, valamint a választott feladat tükrében mégis értékesnek gondolom azt a törekvést, ahogy megpróbálja mindezeket a felfedezéseket megérteni, rendezni és összehangolni.

Eszembe jut egy emlék: egy hely Barcelonában. Végtelenül egyszerű tapas-bár, végtelenül egyszerű működési elvvel: 1. Csak pezsgőt (cava) lehet inni. 2. Csak akkor kapunk pezsgőt, ha enni is kértünk valamit. 3. Csak akkor kapunk enni valamit, ha pezsgőt is kértünk hozzá. Apró hely, de esténként akár ötven ember is bepréselődik, mindenki egymáshoz szorul. Míg barátainkkal folytatott jóízű beszélgetésünk közben valahol mellmagasságban „alattunk” egy helyi lánycsapat vidáman elnevetgél, hátunkat egyre kevésbé idegenkedve vethetjük az egyre újabb pezsgőkért nyújtózkodó másik vendégnek. A Katalán Kultúra Házát hasonló, valódi részvételre csábító, mindennapos zsongással képzelem el. Már-már túlzó téri gazdagsága vélhetően remek alkalmat nyújtana arra, hogy kissé összezsúfolódjunk.

A tervet, különösen az általa felvetett kérdések miatt a Bizottság figyelmébe ajánlom.

Tisztelettel,

Budapest, 2010 június 17.

Kronavetter Péter
építész